COMEMORAREA A 90 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE A ISTORICULUI DIMITRE ONCIUL LA STRAJA

Motto: „Comemorațiile nu învie morții. Dar ele scot din colțul lor de nemurire […] chipurile mari ale trecutului şi le aduc în lumina făcliilor de pomenire, înaintea atâtora cari până atunci sau nu ştiau nimic despre acei oameni sau îi uitaseră.” (Nicolae Iorga)

Istoricul Dimitre Onciul, comemorat şi în Bucovina, la 90 de ani de la stingerea sa din viață, s-a născut la 26 octombrie/7noiembrie 1856, ca primul dintre cei cinci copii ai preotului Dimitrie Onciul şi ai presbiterei Sinclitichia, în comuna Straja din districtul Rădăuți.

Copilăria şi vacanțele din anii şcolarității şi studenției le-a petrecut aici, la Straja, nu departe de Putna voievodală, admirând bogatele mărturii ale trecutului. Aici i s-au deşteptat, încă de acum, dragostea pentru istoria neamului şi spiritul său de observație şi pătrundere care-i vor încununa întreaga activitate ştiințifică de mai târziu.

După absolvirea claselor primare şi a celor liceale, la Cernăuți, Dimitre Onciul s-a înscris şi a urmat cursurile la Universitatea „Francisco-Iosefină”, în cadrul Facultății de Litere, specialitatea istorie şi geografie. După răsunătorul proces al arborosenilor, a luat inițiativa înființării unei noi societăți studențeşti, „Junimea”, al cărei prim preşedinte a fost, continuând întru totul activitatea „Arboroasei” desființate de autoritățile austriece.

Studiile cernăuțene le-a continuat pentru completarea şi desăvârşirea formării sale ca istoric la Universitatea din Viena, unde a fost membru al Societății studenților români „România Jună”. Şi-a pregătit şi susținut doctoratul, în 1884, cu teza *Über die Anfänge des romänischen Staatswesens* [Despre începuturile ființei de stat româneşti]. Încă din timpul studenției publică primele studii istorice în „Convorbiri literare”, care dovedesc seriozitatea şi metoda critică însuşită de la marii profesori germani. După studiile universitare a activat, timp de zece ani, între 1885 şi 1895, ca profesor la Liceul de Băieți, apoi la Şcoala Normală de Băieți din Cernăuți, timp în care s-a afirmat ca istoric cu o metodă meticuloasă de analiză a izvoarelor.

Analele Bucovinei, **XX**, *2* (41), p. – , Bucureşti, 2013

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

Intrând în conflict cu autoritățile austriece, prin inspectorul Carol Tűmlirz, istoricul bucovinean a părăsit şcoala cernăuțeană şi a ocupat, prin concurs, Catedra de istoria românilor de la Facultatea de Litere Bucureşti.

Intrând în rândurile membrilor Academiei Române, la propunerea lui I. I. Kalinderu, în 1905, după ce, în 1899, la propunerea lui Alexandru Odobescu, fusese ales membru corespondent, a devenit preşedintele acestui înalt for ştiințific din 1920 până la moartea sa, în 1923.

Istoricul Dimitre Onciul a scris o operă care cuprinde 150 de titluri, operă ale cărei idei, în bună parte, şi-au păstrat valabilitatea până astăzi.

Casa din Straja, în care a copilărit şi s-a bucurat de vacanțe în anii studiilor, a fost demolată în 1953, cu toată opoziția profesorului de istorie şi directorului şcolar de atunci, Valerian Cantemir, întrucât se socotea de către autoritățile timpului „că nu are nici o însemnătate casa unui istoric burghez".

Comunitatea locuitorilor din această aşezare curat românească de pe Valea Sucevei şi-a omagiat însă personalitățile care s-au ridicat de aici. Pentru prima dată, după informațiile pe care le deținem, personalitatea istoricului Dimitre Onciul a fost comemorată în luna martie 1973, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea sa, în sala Căminului Cultural „Tudor Vladimirescu" din localitate, unde s-a organizat şi o expoziție cu câteva exemplare din scrierile sale, alături, bineînțeles, de „opera de inestimabilă valoare teoretică şi practică a conducătorului iubit" al statului de atunci. S-a ținut, cu această ocazie, şi o expunere despre opera istoricului.

La împlinirea a 125 de ani de la naşterea lui Dimitre Onciul, în octombrie 1981, la Căminul Cultural din Straja s-a organizat o expoziție cu opere ale istoricului, precum şi Simpozionul „125 de ani de la naşterea lui Dimitre Onciul", la care a participat cu o expunere de popularizare şi profesorul Alexandru Toma, pe atunci preşedintele Comitetului Județean de Cultură şi Educație Socialistă Suceava.

În anul 1993, Academia Română a comemorat 70 de ani de la moartea fostului ei preşedinte, la 20 martie, iar pe 21 martie a avut loc comemorarea istoricului în comuna sa natală, prilej cu care, în cadrul unei adunări populare impresionante, şcoala din localitate a primit numele Şcoala cu clasele I–VIII „Dimitrie Onciul". Tot cu acel prilej s-a dezvelit la Straja un bust din bronz de către Direcția Județeană Suceava a Arhivelor Statului, replică a bustului realizat de sculptorul Oscar Han pentru oraşul Cernăuți, ca semn de prețuire a faptului că istoricul bucovinean a fost, după B. P.-Haşdeu, şi director general al Arhivelor Statului din Bucureşti. La această manifestare comemorativă au participat şi personalități importante ale culturii naționale: regretatul academician Radu Grigorovici, originar din Bucovina, vicepreşedinte pe atunci al Academiei Române, acad. Ştefan Ştefănescu, prof. univ. dr. Ion Scurtu, director general al Arhivelor Statului, prof. univ. dr. Mihai Iacobescu de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, şi dr. în farmacie Oltea Coşocariu din Bucureşti, descendentă a familiei Onciul.

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

La împlinirea a 150 de ani de la naşterea istoricului bucovinean, pe 26 octombrie 2006, s-au organizat din nou manifestări culturale consacrate istoricului bucovinean. Academia Română a organizat Sesiunea de comunicări ştiinţifice „Dimitre Onciul – 150 de ani de la naştere".

Pentru organizarea momentului aniversar, în comuna Straja s-a alcătuit un comitet local, care a condus festivitatea aniversară la care au participat personalităţi ale vieţii politice, culturale şi ştiinţifice din judeţ. În faţa publicului adunat în jurul bustului istoricului s-a citit mesajul Academiei, transmis de academicianul Ştefan Ştefănescu. Cu acest prilej, s-a desfăşurat la Şcoala cu clasele I–VIII „Dimitrie Onciul" Simpozionul „Dimitre Onciul, întemeietor al istoriografiei critice româneşti", la care au prezentat comunicări conf. dr. Mihai Lazăr, decanul Facultăţii de Istorie–Geografie de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, prof. Ion Scripcariuc, directorul Arhivelor Statului Suceava, prof. Vasile Pasailă de la Şcoala Normală din Bucureşti şi prof. Petru Bărbuţă de la Şcoala din Straja.

Presa din judeţul Suceava, prin „Săptămânalul de Rădăuţi", „Obiectiv de Suceava" şi „Observatorul de Bucovina", a subliniat momentul cultural desfăşurat în comuna natală a istoricului Dimitre Onciul.

Un nou prilej pentru a ne exprima preţuirea faţă de înaintaşul-cărturar l-a oferit, anul acesta, comemorarea a 90 de ani da la moartea marelui istoric Dimitre Onciul.

Academia Română, pe data de 20 martie 2013, a organizat o Sesiune comemorativă consacrată împlinirii a 90 de ani de la stingerea din viaţă a marelui istoric Dimitre Onciul (1856–1923), fost preşedinte al Academiei Române, sesiune care s-a desfăşurat în Aula Magna a instituţiei.

Programul sesiunii a fost deschis de către preşedintele Academiei Române, academician Ionel Haiduc. Au prezentat comunicări: acad. Dan Berindei, vicepreşedinte al Academiei Române – *Dimitre Onciul şi Academia Română*; acad. Ştefan Ştefănescu – *Dimitre Onciul, creatorul şcolii critice în istoriografia românească*; dr. Ioan Drăgan, director general al Arhivelor Naţionale – *Arhivele Statului sub directoratul lui Dimitre Onciul*; prof. dr. Vasile Pasailă – *Dimitre Onciul în conştiinţa comunităţii din satul natal – Straja (jud. Suceva)*.

Cu acest prilej, în comuna Straja, locul de naştere al istoricului, s-a constituit un comitet local pentru organizarea momentului comemorativ, alcătuit din primarul comunei, directorul Şcolii Gimnaziale „Dimitrie Onciul" şi preşedintele Filialei Straja a Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, comitet care a întocmit programul activităţii şi invitaţiile adresate instituţiilor şi personalităţilor marcante, dorite să participe la manifestare.

Comemorarea urma să se desfăşoare pe data de 20 martie 2013 la şcoala care îi poartă numele istoricului bucovinean. Cu o săptămână înainte, Serviciul Judeţean Suceava al Arhivelor Naţionale a organizat o expoziţie cu caracter permanent pe holul de la parter al localului de şcoală. Expoziţia cuprindea copii după mitrica născuţilor în familia preotului Dimitrie Onciul şi după mitrica decedaţilor pentru

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

soția preotului, Sinclitichia, mama istoricului; copii după poze de familie; copii după scrisori primite sau expediate de istoric; copii după fotografii realizate cu prilejul comemorării a 70 de ani de la moartea lui Dimitre Onciul, la Straja, care surprind mulțimea prezentă la dezvelirea bustului şi, între alții, pe academicienii Radu Grigorovici şi Ştefan Ştefănescu; copii după coperțile unor lucrări ale istoricului şi după diverse lucrări consacrate istoricului bucovinean.

Pe data de 20 martie 2013, primirea invitaților cu flori de către elevi ai şcolii îmbrăcați în frumosul port popular străjenesc a fost urmată de vizitarea Expoziției „Opera istoricului Dimitre Onciul", organizată în cancelaria şcolii, unde s-a putut vedea şi *Mitrica născuților din comuna Straja pe anul 1856*, în care se află înscrisă data de naştere a istoricului, 26 octombrie, prenumele copilului, Dimitrie, şi al părinților săi, Dimitrie şi Sinclitichia, precum şi naşul de botez, Gheorghie Hacman, paroh în Crasna.

Simpozionul „Dimitre Onciul, mare istoric român", desfăşurat în Cabinetul de documentare şi informare (C.D.I.) al şcolii, a cuprins patru comunicări. Din partea Serviciului Județean Suceava al Arhivelor Naționale, Simina-Octavia Iftimiu a susținut comunicarea *Arhivele Statului sub conducerea lui Dimitre Onciul*, urmată de prof. Vasile I. Schipor, secretar ştiințific al Institutului „Bucovina" al Academiei Române, din Rădăuți, care a prezentat comunicarea *„Analele Bucovinei" şi valorificarea moştenirii culturale a academicianului Dimitrie Onciul*. Conf. univ. dr. Mihai Lazăr de la Facultatea de Istorie–Geografie a Universității „Ştefan cel Mare" din Suceava a expus comunicarea *Concepția istorică a lui Dimitre Onciul*, iar prof. Petru Bărbuță, din Straja, a prezentat comunicarea *Dimitre Onciul, mare istoric, născut în Straja*. Comunicările s-au bucurat de aprecierea unui public numeros, atent şi receptiv, interesat încă de istoria națională.

După lucrările simpozionului, a urmat un program comemorativ, desfăşurat la bustul istoricului, aflat în fața localului Şcolii Gimnaziale „Dimitrie Onciul", unde se aflau elevi, cadre didactice, locuitori ai comunei şi invitați, printre care, ing. Mircea Irimescu, preşedinte al Societății pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, membri ai comitetului director al acestei societăți, d-na Simona Palaghianu şef la Serviciul Județean Suceava al Arhivelor Naționale, conf. univ. dr. Mihai Lazăr de la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava, prof. Vasile I. Schipor, secretar de redacție al periodicului ştiințific „Analele Bucovinei", reprezentantul Institutului „Bucovina" al Academiei Române, precum şi mulți intelectuali şi funcționari din instituțiile comunității locale.

La bustul istoricului bucovinean Dimitre Onciul s-au depus, cu această ocazie, coroane de flori, urmând apoi oficierea serviciului religios de pomenire a istoricului de către preoții Parohiei Straja. Prof. de istorie Petru Bărbuță a dat citire, în fața publicului, mesajului Academiei Române transmis de către academicianul Ştefan Ştefănescu, pe care îl reproducem integral, ca document de interes aparte pentru istoria locală:

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

Academia Română
Secția de Ştiințe Istorice şi Arheologie

Către
Locuitorii Comunei-model Straja, județul Suceava

Dragi locuitori ai Comunei-model Straja, jud. Suceava,

Este pentru mine deosebit de plăcut să vă înştiințez că Academia Română organizează miercuri, 20 martie 2013, o sesiune comemorativă de comunicări consacrată împlinirii a 90 de ani de la stingerea din viață a marelui istoric Dimitre Onciul, fost Preşedinte al Academiei Române.

Printre participanții la sesiunea comemorativă este şi prof. dr. Vasile Pasailă, fiu al comunei Straja. Dânsul va vorbi despre *Dimitre Onciul în conştiința comunității din satul natal Straja (jud. Suceava).*

Profesorul Vasile Pasailă ne-a informat că în aceeaşi zi şi Dumneavoastră, – „bravi străjeri" – veți evoca pe Dimitre Onciul, „prinț" al culturii româneşti, profesor prețuit şi om al ştiinței de mare probitate.

Vă adresăm cele mai alese felicitări.

Ceea ce ați întreprins şi întreprindeți pentru a eterniza numele lui Dimitre Onciul – una din culminațiile spiritualității româneşti, pe care timpul nu le macină, ci le sporeşte şi care a crescut prestigiul Comunei Straja – vă onorează.

Onorându-ne valorile naționale, facem dovada că le-am meritat şi le merităm.

Gloria lor este şi gloria noastră, a tuturor românilor.

Onoare memoriei lui Dimitre Onciul şi lui Dumnezeu laudă!

Bucureşti, 11 martie 2013 Acad. Ştefan Ştefănescu

După recitări şi cântece naționale, interpretate de elevii Şcolii Gimnaziale „Dimitrie Onciul", programul manifestării omagiale de la Straja Bucovinei a continuat cu alocuțiunile rostite de primarul comunei, Vasile Juravle, d-na Simona Palaghianu de la S.J.S.A.N., Gavril Irimescu, fostul director al Direcției Județene Suceava a Arhivelor Statului, prin grija căruia s-a turnat bustul istoricului bucovinean, precum şi Dumitru Ştirban, directorul Şcolii „Dimitrie Onciul" Straja.

Mai menționăm tot aici şi faptul că presa județeană a readus în memoria publicului cititor personalitatea istoricului Dimitre Onciul, născut în comuna Straja, prin cotidianul „Crai nou", care, în nr. 6 132, de vineri, 1 februarie 2013, a publicat pe o pagină articolul *90 de ani de la trecerea în veşnicie a istoricului Dimitre Onciul*, semnat de prof. Petru Bărbuță din comuna Straja.

Omagierea marelui istoric Dimitre Onciul în acest an comemorativ, realizată în Bucureşti, la cel mai înalt nivel, Academia Română, dar şi în localitatea de

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

naştere a academicianului bucovinean, dovedeşte prețuirea de care s-a bucurat şi se bucură acesta ca personalitate marcantă a ştiinței istorice româneşti.

Petru Bărbuță

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)

COMEMORAREA A 90 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE A ISTORICULUI DIMITRE ONCIUL LA STRAJA

90 Jahre seit dem Tod des Historikers Dimitrie Onciul – Gedenkfeier in Straja

(*Zusammenfassung*)[*]

Der Artikel präsentiert eine kurze Biographie des Bukowiner Historikers und Gründers der kritischen Schule in der rumänischen Historiographie, Dimitrie Onciul. Er war Direktor des Bukarester Staatsarchivs (1900–1923), Professor für alte rumänische Geschichte an der Universität in Bukarest (seit 1896), korrespondierendes Mitglied der Rumänischen Akademie (1. April 1889), ordentliches Akademiemitglied (11. April 1905), Akademiepräsident (1920–1923), Gründer der Heraldikkommission (1922), Präsident der Kommission für Historische Denkmäler (seit 1919). Der grösste Teil des Artikels beruht sich auf die Huldigung des Historikers Dimitrie Onciul im Laufe der Jahre, in der Bukowina und besonders in Straja. Genau so wie in einem früheren, 2006 verfassten Bericht (ersch. in „Analele Bucovinei“, XIV, Nr. 1 (28), Januar-Juni 2007, S. 383–386), als 150 Jahre seit der Geburt des Historikers gefeiert wurden, schreibt Prof. Petru Bărbuță über das Programm der Gedenkfeier, die am 20. März in Straja, in der Bukowina veranstaltet wurde. Zu dieser Gelegenheit hat der Akademiker Ștefan Ștefănescu die Botschaft der Rumänischen Akademie an die Teilnehmer und an die Bewhoner dieser „Mustergemeinde” übermittelt.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Historiker, Gründer der kritischen Schule in der rumänischen Historiographie, berufliche Redlichkeit, Liebe für Volksgeschichte, Aufmerksamkeitssinn, Quellenanalyse, Huldigung, Gedenkfeier, wissenschaftliche Tagungen, Dokumentenaustellung.

[*] Traducere de: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

BDD-A32955 © 2013 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:32 UTC)